

**Inventaris van het archief
archief van de Bond van
Besturen van
Christelijke MULO-scholen
(1917-1968) en de bond van
Protestants Christelijke
MAVO-scholen (1968-1976)**

Samengesteld door drs. Arent Th. Bloemendal

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 810
Oorspronkelijk verschenen als Archiefpublicaties 7. 1995

Inhoud

INLEIDING

1. Historisch overzicht.
2. Archieven inventarisatie.

INVENTARIS

Archief van de Bond van Christelijke Mulo-scholen en de
Bond van Protestants Christelijke MAVO-scholen

A. Stukken van algemene aard.

Notulen
Correspondentie
Jaarverslagen

B. Stukken van specifieke aard

Statuten en reglementen
Organisatie
Leden
Contact en voorlichting
Belangenbehartiging
Samenwerking
Boekhouding

BIJLAGE

Lijst van bestuursleden

Inleiding

Historisch overzicht

In de onderwijswet van 1857 komt voor het eerst de term M.U.L.O.-school voor. De Mulo-school werd daarmee de feitelijke vervanger van de oude Franse School, zoals het gymnasium dit was van de oude Latijnse School. Het was het onderwijs dat in enkele vakken een basisvorming gaf aan hen die later beroepen in handel en bedrijf zouden gaan uitoefenen. De overheid bemoeide zich echter weinig met dit schooltype dat aanvankelijk vooral bezocht werd door leerlingen uit de hogere burgerklasse. Het Mulo werd dan ook bijna geruisloos uit de wet van 1878 verwijderd, om pas in 1910 weer in de wet terug te keren. Wel bleef intussen de mogelijkheid open om het leerplan van de lagere school tot maximaal negen of tien jaar uit te breiden, waardoor de Mulo-school in de praktijk bleef voortbestaan. Toen de Wet-Mackay in 1889 rijkssubsidie bracht groeide het aantal mulo-scholen zelfs. In 1907 werd bovendien begonnen met de examinering en vanaf 1910 konden scholen met een negen of tienjarig leerplan ook rijksvergoeding voor extra vakleerkrachten krijgen. Voor de M.U.L.O. zag men voordelen boven de H.B.S. In kringen van het christelijk onderwijs had men namelijk bezwaren tegen de intellectualistische inslag van de Middelbare school, terwijl de burgerschool M.U.L.O. zag men als pluspunten boven de H.B.S.: de kortere cursusduur, de minder dominerende positie van vakken als wis- en natuurkunde, het systeem van klassenleraren aangevuld met enkele vakleerkrachten en een soepele aansluiting op het lager onderwijs. Daardoor zouden ook veel meisjes de voorkeur geven aan de negen- of tienjarige Mulo.

De onderwijswet-De Visser van 1920 bracht inmiddels de erkenning van de Ulo-school als zelfstandige kopschool en zette tevens de democratisering van het onderwijs in gang. De toelating van een leerling tot een school werd immers lange tijd niet bepaald door aanleg, maar overwegend door sociale afkomst. Na 1920 kan men echter vaststellen dat de Ulo-school beter dan ieder ander schooltype voor voortgezet onderwijs, de maatschappelijke geleiding van de Nederlandse bevolking representeert. Vooral het christelijk Mulo komt na 1920 tot grote bloei. Dr. Ph.J. Idenburg (1960) constateert, dat inmiddels ook kinderen uit de groep der kleine middenstand en geschoolde arbeiders de Ulo kunnen bezoeken en daarmee deel kunnen hebben aan 'sociale stijging'. Deze constatering is zeker terecht, want met deze opleiding hebben leerlingen toegang tot talrijke vormen van hoger beroepsonderwijs, zoals de H.T.S. en de hogere landbouwschool waar dan 2/3 deel van het aantal leerlingen door de Ulo-school wordt geleverd. Goede leerlingen kunnen bovendien, na twee jaar vervolgonderwijs aan de H.B.S., hun studie vervolgen aan een universiteit. In veel gevallen was de Ulo echter ook eindonderwijs. In de beginjaren vijftig wordt het wetsontwerp Rutten ingediend dat een nieuw type school introduceert, de 'Algemeen Middelbare School'. Deze school zou een vierjarige cursusduur krijgen en niet opleiden voor Hoger onderwijs maar voorbereiden op de vervulling van taken in de

maatschappij waarvoor een ruime mate van ontwikkeling nodig is. De cursusduur werd in de Tweede Onderwijsnota verlengd tot vijf jaren voor acht verplichte vakken naast muziek, tekenen, handvaardigheid en lichamelijke oefening.

Dr. H. Langman zag in de A.M.S. in 1954 al een gevaarlijke concurrent van de Mulo-school. Met de invoering van de 'Mammoetwet' blijkt de middenpositie van de Ulo-school inderdaad volledig door de gewijzigde A.M.S., onder de naam H.A.V.O., te worden overgenomen. Organisatorisch kreeg de Ulo daardoor zijn vervolg in de Mavo, wat in de praktijk gepaard ging met een sterke vermindering van het aantal vakken in het derde en vierde jaar. Met de instelling van de versnelde MAVO, onder de aanduiding 'MAVO-3' wilde men ten behoeve van de goede leerlingen nog met de HAVO-onderbouw concurreren. Mavo-3 ontwikkelde zich echter in tegengestelde richting. De Mavo werd daarmee tot voortraject van een noodzakelijke aanvullende beroepsopleiding.

De Bond van Besturen

Al in 1902 was op initiatief van de heren Nijland, Brants en Uittenbogaard, de 'Vereniging van Onderwijzers en Onderwijzeressen aan Chr. Scholen voor M.U.L.O.' opgericht. Haar bestuurslid J.Th.R. Schreuder uit Amsterdam gaf enkele jaren later met ds. M. van Grieken de aanzet tot de oprichting op 20 maart 1918 van de Bond van Besturen van Christelijke MULO-scholen. Door deze omstandigheid ontstaat er een personele unie tussen de voorzitter van de Mulo-onderwijzersbond en de secretaris van de besturenbond Mulo in de persoon van J.Th.R. Schreuder. In 1920 wordt Schreuder echt er opgevolgd door J. van der Sluis. Als adviseur zou Schreuder echter nog lang met de bond verbonden blijven. Bij aanvang telt de bond 40 aangesloten besturen als lid. Daarnaast zijn er particulieren die als begunstiger deelnemen. Jaarlijks wordt een algemene vergadering gehouden te Utrecht, waar de leden voor het bestuur worden gekozen dat bestaat uit zeven personen. De bond wil de vraagstukken die zowel landelijk als plaatselijk bij het christelijk Mulo voorkomen aan de orde stellen en de schoolbesturen met raad en daad terzijde staan en eventueel hierin leiding nemen. Rechtskundig advies wordt door de bond verstrekt door mr. Th.G. Donner. De bond subsidieert tevens de opleiding voor de L.O.-akten. Het orgaan *Ons Mulo-blad* wordt gezamenlijk uitgegeven met de lerarenorganisatie de Vereniging voor Christelijk Mulo. Gedurende de bezetting werd jaarlijks nog een algemene ledenvergadering gehouden tot maart 1944. Daarna lag het werk nagenoeg stil. Pas in september 1946 werd voor het eerst weer een algemene ledenvergadering gehouden. In 1948 is het ledental gegroeid tot 171. Zeventig procent van de besturen van christelijke mulo-scholen is dan aangesloten bij de bond. In 1968 wordt als gevolg van de ontwikkelingen door de Mammoet-wet, de bond omgedoopt tot Bond van Protestant Christelijke MAVO-scholen. In 1976 gaat de organisatie samen in de Besturenraad P.C.O.

Archieven en inventarisatie

De archieven maken deel uit van het archief van de Besturenraad. Met name over de beginjaren van de bond is het archief helaas wat summier. Toch

geeft het orgaan *Ons Muloblad* nog een aardige indruk van de activiteiten. Het archief is geïnventariseerd in de periode mei-juni 1995 en heeft een omvang van ruim drie meter. Op het archief heeft geen selectie plaats gevonden.

Voorburg, juni 1995
A.Th.B.

Stand van zaken 2010

Deze inventaris werd in april 2010 gedigitaliseerd, zonder de originele afbeeldingen.

Het archief maakte lange tijd deel uit van de collectie:

Besturenraad Protestants Christelijk Onderwijs Voorburg –
(Ca. 1850-2005), BEPERKTE TOEGANG | Coll. nr.: 384. 150 m.

Maar heeft nu een eigen notatie gekregen.

Inventaris

A. STUKKEN VAN ALGEMENE AARD

NOTULEN

- 1-3 Notulen van de vergaderingen van het dagelijks bestuur, 17 sept. 1937-10 sep. 1975.
1 deel en 2 pakken
1. 1937 sept. 17-1957 dec. 13
2. 1958 febr. 7-1967 sept. 28
3. 1968 jan. 25-1975 sept. 22
- 4 Notulen van de algemene ledenvergadering, 1950-1975.
1 omslag
- 5 Programmaboekjes van de algemene ledenvergadering, 1955-1958.
1 omslag
- 6 Agenda's en bijlagen bij de bestuurs- en ledenvergaderingen, 1961-1967.
1 omslag

CORRESPONDENTIE

- 7-27 Ingekomen en afschriften van uitgaande stukken van de secretaris, 1940-1976.
21 pakken
7. 1940-1953 A-F
8. 1940-1953 G-Z
9. 1954-1956 A-B
10. 1954-1956 C-Z
11. 1957 1960 juni
12. 1960 juli-1962
13. 1963-1964
14. 1965
15. 1966
16. 1967-mei
17. 1967 jun i-dec.
18. 1968-april
19. 1968 mei-dec.
20. 1969-juni 2l. 1969 juli-dec.
22. 1970

23. 1971
24. 1972
25. 1973
26. 1974-1975
27. 1976

- 28 Ingekomen en afschriften van uitgaande stukken van de penningmeester, 1934-1954.
1 pak

JAARVERSLAGEN

- Jaarverslagen, 1918-1949. Zie *Ons Muloblad* inventarisnummers 36-62.
- 29 Jaarverslagen, 1950-1976.
1 pak

B. STUKKEN VAN SPECIFIEKE AARD

STATUTEN EN REGLEMENTEN

- 30 Statuten en reglementen, 1918, 1919, 1951, 1968, 1969. met duplicaten.
1 omslag

ORGANISATIE

- 31 Advies inzake de reorganisatie van het protestants christelijk onderwijs, 1968.
1 katern
- 32 Stukken inzake regionale bijeenkomsten, 1976.
1 omslag

LEDEN

- 33 Ledenregister, 1950.
1 deel
- 34 Lijsten van bestuurlijke gegevens van aangesloten scholen, 1968-1969.
1 doos
- 35 Statuten van enkele aangesloten scholen, 1970.
1 omslag

CONTACT EN VOORLICHTING

36-82 *Ons Mulo-blad*, 1919-1969.

45 banden 1 katern

- 36. 1919
- 37. 1920
- 38. 1921
- 39. 1922
- 40. 1923-1924
- 41. 1925-1926
- 42. 1927
- 43. 1928
- 44. 1929
- 45. 1930
- 46. 1931
- 47. 1932
- 48. 1933
- 49. 1934
- 50. 1935
- 51. 1936
- 52. 1937
- 53. 1938
- 54. –
- 55. 1940
- 56. 1941
- 57. 1942
- 58. 1945
- 59. 1946
- 60. 1947
- 61. 1948
- 62. 1949
- 63. 1950
- 64. 1951
- 65. 1952
- 66. 1953
- 67. 1954
- 68. 1955
- 69. 1956
- 70. 1957
- 71. 1958
- 72. 1959
- 73. 1960
- 74. 1961
- 75. 1962
- 76. 1963
- 77. 1964
- 78. 1965
- 79. 1966
- 80. 1967
- 81. 1968
- 82. 1969

BELANGEN BEHARTIGING

- 83 Stukken inzake de op het Voortgezet Onderwijs, 1958-1965.
1 omslag

SAMENWERKING

- 84 Notulen van de vergaderingen van het Convent van het
Christelijk Onderwijs, 1960-1965.
1 omslag

BOEKHOUDING

- 85 Accountantsrapport, 1935.
1 katern

BIJLAGE

LEDEN VAN HET BESTUUR VAN DE BOND VAN CHRISTELUKE MULO-SCHOLEN en de BOND VAN PROTESTANTS CHRISTELUKE M.A.V.O.-SCHOLEN

Ds. M. van Grieken	1918-1933	voorzitter	1918-1933
J.Th.R. Schreuder	1918-1945	secr. penningm. adviseur	1918-1920 1920-1945
Ds.J. Hoogenraad	1918-1920		
J.S.F. van Hoogstraten	1918-1920		
Dr. H. Sap	1918-1921		
Dr. J.F. Schouten	1918-1931		
Dr. H.J. Olthuis	1918-1930		
J. van der Sluis	1920-1927	secretaris erelid	1920-1927
H. Hogenbirk	1920-1930	penningmeester	1920-1927
Mej. van Loon	1921-1934	penningmeester	1927-1934
Ds. J.A. de Vries	1921-1925		
C.F. Verschoor	1927-1939	secretaris	1927-1939
N. Heukels	1927-1939	alg. adjunct	1927-1939
Mr. L. Stadig	1930-1959		
J.C. van Woerden	1930-1935		
Ir. J.P. van Lonkhuyzen	1931-1951		
Ds. J.C. van Dijk	1933-1941	voorzitter	1933-1941
Mr. J.J. van Melle	1934-1966	penningmeester secretaris	1934-1957 1949-1957
K. van der Hout	1935-1969		
A. Wellensiek	1939-1945		
Dr. H. Noordhof	1939-1954	secretaris	1939-1949
Ds. R. Dijkstra	1941-1954	voorzitter	1941-1954
C.N. Dieters	1941-1961		
Mr. G. Benthem	1949-1956		
Prof. J. Hovius	1952-1971	voorzitter	1970-1971
Dr. H.J. Langman	1954-1969	voorzitter	1954-1969
Mr. S. Wierda	1954-1957		
G. Bramer	1956-1976	penningmeester	1957-1976
H.L. van Leeuwen	1957-1960	secretaris	1957-1960
Ds. Rijnsburger	1959-1967	secretaris	1966-1967
Prof. dr. L. de Klerk	1960-1964	secretaris	1960-1964
E. Bulder	1961-1971	secretaris	1964-1966
Prof. ir. G.F. Witt	1964-1972	wnd. secretaris voorzitter	1967 1971-1972
P.J.E. Hovingh	1966-1968		
Ds. J. Schaap	1967-1973	secretaris	1968-1973
Mr. Schroten	1968-1976		
A. de Jongh	1968-1976	voorzitter	1972-1976
Ir. Thieme	1968-1976		
Mr. L.J. van Apeldoorn	1969-1976	secretaris	1973-1976
E. van Efferink	1970-1976		
Drs. Schutte	1971-1976		
J. Wiersma	1971-1976		